

УДК 37.016:811.111'243:37.091.33-021.67

Ефендієва С.М., Протовень О.П., Мелащенко М.П.

Українська медична стоматологічна академія, м. Полтава
РЕТРОВВЕДЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ
ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті порушено проблему поєднання ретровведень та інноваційних форм і методів роботи як один з напрямків підвищення якості навчально-виховного процесу. Особливу увагу приділено гіпотетичному евристичному діалогу Платона та наведено приклади предтечій, які широко використовуються нині.

Ключові слова: ретровведення, евристичний діалог, методи, прийоми.

The problem of combination of retroinnovations and innovative forms and methods as one of the directions of improving the quality of the educational process are discussed in our article. Particular attention is paid to the hypothetical heuristic dialogue of Plato and examples of precursors that are widely used today.

Key words: retro-innovation, heuristic dialogue, methods, techniques.

В статье затронута проблема сочетания ретровведений и инновационных форм и методов работы как одно из направлений повышения качества учебно-воспитательного процесса. Особое внимание уделено гипотетическому эвристическому диалогу Платона и приведены примеры предтечений, которые широко используются в настоящее время.

Ключевые слова: ретровведения, эвристический диалог, методы, приемы.

Розвиток системи освіти вимагає від педагогічної науки й практики вивчення і впровадження нових методів навчання і виховання студентів. Компаративістикою та відбором, педагогічних інновацій займається нова галузь педагогічного знання – педагогічна інноватика. Її аналіз складає вагомий цінність для педагогічної практики. Нині широко використовується термін ретровведення, загально відомо, що в перекладі з латинської мови retro означає назад – це освоєння навчально-виховним закладом того, що вже існувало в педагогічній практиці [1, с. 75].

Розглянемо один із прикладів ретроінновацій – гіпотетичний евристичний діалог Платона. Вважають, що теоретичні передумови та елементи евристичного навчання знайшли своє відображення в роботах Т. Любарта, Ж.Ж. Руссо, Л. Шонфельдта та інших.

Евристична (недемонстративна) аргументація не має точних правил, оскільки базується наймовірних, або правдоподібних міркуваннях. Умовиводи евристичної аргументації мають характер дозволу, припущення, дають можливість вибору одного з можливих варіантів. Виникнення діалогу як форми спільного пошуку істини є наслідком розвитку античної діалектики і риторики. Визнанням майстром ведення діалогу й основоположником діалогової форми аргументації вважається Сократ, який не залишив письмової спадщини, а про суть метода навчання знаємо зі спадщини його учня Платона, більшість з якої написана у формі діалогу, діючою фігурою якого є Сократ. Проводились бесіди з учнями у формі

запитань і відповідей, поступово виявлячи протиріччя в міркуванні своїх опонентів та, як наслідок, підштовхував їх до виявлення, знаходження й усвідомлення істини [3, с. 45].

Головна перевага евристичного діалогу полягає у правильному доборі послідовних питань, відповіді на які дозволяють знайти істину. На сьогодні педагогами використовується дидактичний діалог, як різновид гіпотетичного евристичного діалогу, що сприяє активізації в студентів, слухачів мислення та спонукає до самостійного міркування та умовиводів. Задаючи заздалегідь продумані запитання педагог примушує студентів висувати припущення, оцінювати правдоподібність та обґрунтованість і цілеспрямовано шукати істину [2, с. 78].

Розглянемо приклади елементів евристичного навчання [4; 5]:

Метод бачення символів має на меті пошук зв'язків між об'єктом та його символом. Після з'ясування характеру символу та його об'єкта, викладач пропонує спостерігати за певним об'єктом з метою побачити та відобразити його символ у графічній, знаковій та словесній формі. Даний метод дозволяє виявити рівень творчої активності, уміння представити, пояснити певний об'єкт, що дозволить розвивати комунікативні здібності та мовленнєві навички на заняттях англійської мови.

Метод прогнозування застосовується під час певного запланованого та завданого викладачем процесу, а студенти спираючись на попередні спостереження, знайдені закономірності та на свої особистісні прогностичні здібності, виконують певні завдання.

Метод вигадкування є способом створення нового продукту як результату певних розумових дій, що дозволяє реалізувати творчі ідеї студентів та розвиває уяву, творче мислення, фантазію, створювати спонтанні діалоги, писати твори англійською мовою на задану тему.

Креативний метод «Якби...» створює ситуацію, яка могла відбутися за певних штучних умов. Цей метод евристичного навчання є необхідним для формування навичок творчого бачення ситуації, завданої викладачем, а також для розвитку логічного мислення в процесі навчання іноземної мови.

Завдання методу «Мозковий штурм» полягає у пропонуванні студентам якомога більшої кількості ідей, дозволяє обговорювати різноманітні теми, тим самим розвиваючи комунікативні здібності, творче мислення, мовленнєві навички.

Доведено, що використання евристичних методів на заняттях з англійської мови: дозволяє індивідуалізувати навчання та створювати проблемні ситуації з метою удосконалення мовленнєвих вмінь та мовних навичок в процесі навчання англійської мови; підвищує творчу та пізнавальну активність під час використання нестандартних методів, форм та прийомів навчання; сприяє підвищенню мотивації до творчої і навчальної діяльності; створює комфортне навчальне середовище; сприяє розвитку інтелектуального та творчого потенціалу та формуванню самооцінки [3, с. 235].

Гіпотетичний евристичний діалог використовується при науковому колективному дослідженні, під час обговорення актуальних та перспективних проблем на конференціях, семінарах, можливо у вигляді диспутів та дискусій. Специфікою гіпотетичного евристичного діалогу є складність запитання («запитання є складнішим за відповідь»), оскільки з метою перехоплення ініціативи опоненту необхідно не лише дати відповідь на поставлене запитання, а й сформулювати зустрічне питання таким чином, щоб відповідь на нього могла викликати протилежні запланованим або передбачуваним гіпотези, міркування, роздуми. Інколи гіпотетичний евристичний діалог називають методом «ключових питань» за умови застосування його для збору додаткової інформації в умовах проблемної ситуації або упорядкування наявної інформації під час розв'язання креативного завдання. Евристичні запитання слугують додатковим стимулом до нових ідей, які рекомендував застосовувати в науковій і практичній діяльності Марк Фабій Квінтіліан, використовуючи сім ключових питань і давати на них відповіді: Хто? Що? Навіщо? Де? Чим? Як? Коли?

Навчальний діалог є багатоаспектною взаємодією, тому в ньому органічно поєднуються різні види спілкування (вербальне, невербальне, інтелектуальне, емоційне тощо). Усі діалоги складаються з окремих взаємопов'язаних висловлювань. Такі висловлювання, межею яких є зміна співрозмовника, називають реплікою [2, с. 31]. Репліки у діалозі характеризуються стислістю і простотою синтаксичної будови, тісно пов'язані між собою як за своїми комунікативними функціями, так і структурно й інтонаційно. Репліки бувають різної протяжності – від однієї до кількох фраз.

Евристичні методи навчання є необхідною умовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу початкової школи. Оскільки вони представлені широким спектром форм організації навчальної та творчої діяльності студентів, що впливає на формування евристичних здібностей, креативного мислення, творчої діяльності, пізнавальної самостійності.

Ефективність застосування евристичних методів навчання англійської мови досягається зануренням в принципово нове інформаційне середовище, що відкриває невідомі раніше знання. У процесі дослідження встановлено, що ядром діалогічного мовлення є діалог, який бере свій початок від евристичного навчання. Будь-яка педагогічна інновація має тенденцію перетворюватися з часом, поєднуючи в собі вже широко відомі методи та форми навчання, беручи свій початок із стародавніх часів, створюючи новий термін – ретроінновація.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ефендієва С.М. Упровадження інновацій в практику викладання англійської мови у вищих навчальних закладах / С.М. Ефендієва // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, Полтава, 24 березня 2016 р. – Полтава, 2016. – С. 75–76.
2. Скалкин В.Л. Обучение диалогической речи / В.Л. Скалкин. – К. : Радянська школа, 1989. – 158 с.

3. Хуторской А.В. Дидактическая эвристика: теория и технологии креативного обучения / А.В. Хуторской. – М.: Изд-во МГУ, 2003. – 416 с.
4. Sternberg R. Investing in creativity / R. Sternberg, T.I. Lubart // American Psychologist. – 1996. – Vol. 51(7). – P. 677–688.
5. Woodman R.W. An interactionist model of creative behavior / R.W. Woodman, L.F. Schoenfeldt // Journal of creative behavior. – 1990. – Vol 24. – P. 279–290.